

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

De S. Probo Episcopo Conf. Cajetæe In Campania Romana. Sylloge.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

DE S. PROBO EPISCOPO CONF.

CAJETÆ IN CAMPANIA ROMANA.

SYLLOGE.

SÆCULO
INCERTO.
S. Probus
fueritne con-
fessor,

Probus episcopus, sanctitate illustres, jam pridem geminos Operi nostro inseruimus, Veronensem alterum ad diem 12 Januarii, Reatinum alterum ad 15 diem

Martii: his tertium hodie addimus, cuius curias possidet colitque Cajeta, episcopalis in litorali Latio et Formiano sinu civitas, nulli metropolitano, sed Romano Pontifici proxime subjecta. Sancti hujus Probi unus e martyrologis, quod sciam, meminit Ferrarius in Catalogis Sanctorum tum Italiæ, tum Generali.

B Priore Opere ita habet: Sanctus Probus, episcopus et martyr, prid. Non. Octobris ab ecclesia Cajetana duplici ritu consuevit celebrari. Cujus corpus una cum sanctorum episcoporum et martyrum Erasmi, Marciani, Casti, Secundini et Innocentii corporibus in templo Majore religiose asservatur. Ita Ferrarius hic; ex Tabulis, inquit, ecclesiæ prædictæ. Ad eundem fere modum loquitur in Catalogo Sanctorum Generali: Cajetæ in Campania (Romana, seu, si mavis, Latio Novo) S. Probi, episcopi et martyris. Nec plura de rebus ab illo gestis exspectes: Acta enim ipsius, inquit Ferrarius, desiderantur. Sermone, in ejus festo olim dictum, ex Mss. ecclesiæ Cajetanæ Majoribus nostris subministravit P. Antonius Beattillus; sed quem typis committere non sit operæ pretium, quippe qui nihil de S. Probo memoret, quod non perinde de quovis sancto episcopo et confessore dici fas sit: De quovis, inquam, sancto episcopo et confessore: hunc enim illi titulum supradictus Sermo diserte ascribit, cuius hoc initium: Hodie, Fratres charissimi, natalem sancti confessoris Probi celebramus diem, qui, hanc vitam laboriosam derelinquens, in vitam renatus est perpetuum, quo finivit laborem certaminis et percepit præmium confessionis.

an martyr,
dubium est:

C 2 Falsus itaque videtur fuisse Ferrarius, vel usus forte corruptis ecclesiæ Cajetanæ Tabulis, dum ex illis S. Probum martyrem fecit. Certe nec Ughellus in Episcopis Cajetanis tom. I Italiæ Sacre auct. col. 533, nec Nicolaus Coletus in suis ad Ughellum Additamentis S. Probum martyrem fuisse, scribunt: Ughelli verba sunt: Probus episcopus Cajetanus; quibus adjicit hæc Coletus: Et hic de eodem stipte duces (Cajetanorum) prodiit, cuius sanctitatis lauream celebrat Cajetana ecclesia die vi Octobris ex eodem abbate Constantino, qui ea, quæ de Cajetana ecclesia scripsit, accepisse inquit et vetustissimis chartis ejus cathedralis. Ita Coletus ex Italia sacra Julii Ambrosii Lucentii, quam citat. Confessorem autem diserte appellat Petrus Rosettus in brevi Descriptione Cajetæ, anno 1694 Neapoli Italiæ edita, ubi primum pag. 22 discursu 5 de reliquiis Cajetanis sic habet: Corpus S. Probi episcopi et confessoris, cuius festum celebratur die vi Octobris: et rursus pag. 28 discursu 6 de Viris illustribus Cajetanis sic scribens: S. Probus Octobris Tomus III.

episcopus et confessor, patria Cajetanus, cuius festum celebratur die vi Octobris. Verum, si Ferrario, S. Probi martyrium asserenti, credi certo non debet, num potior fides adhibenda Coletus est, S. Probum, die 6 Octobris Cajetæ cultum, non modo Cajetanum episcopum, sed et e Cajetanis ducibus natum, affirmanti?

3 Probum quidem episcopum Ughellus Cajetanorum præsulum Catalogo inseruit; sed præter nomen nihil de illo addidit, non Sanctum appellavit, non Cajetæ ortum, non e civitatis illius ducibus natum, non die 6 Octobris cultum dixit.

Quod si hæc Coletus, recentiorum quorundam dicta hac in re secutus, dicat, quamdiu antiquiora iis de rebus testimonia certioraque non videro, indubium a me fidem nec Coletus, nec recentiores reliqui impetrabunt. Sermo quidem, num. 1 laudatus, ita habet in fine: Obiit B. Probus, episcopus Cajetanus, pridie Nonas Octobris anno Domini hccccxvi, tempore Joannis X, Antistitis sanctæ Romanæ Ecclesiæ, et sepultus est in cathedrali ecclesia in loco, qui dicitur ix corpo. juxta corpora SS. Erasmi et Innocentii; verum, cuius et ipse ætatis est, ut fidem mereatur indubiam? Certe diu admodum ab obitu S. Probi primum conscriptus videtur; alioquin enim aliquid saltem e rebus ab illo gestis peculiare retulisset, quod non facit, ut supra monui. Quid, quod Probus, Cajetæ cultus die 6 Octobris, sæculo x sit forte longe antiquior, idemque, qui apud Ughellum tom. X Italiæ Sacre auct. col. 98 Formianorum præsulum agmen ducit, et hujusmodi ornatur elogio: Probus, qui S. Erasmi, sub Diocletiano martyrium Formis passi, reliquias condidit ex Actis ejusdem Sancti? Merito ea de re Ferrarius dubitavit ad diem 6 Octobris in Catalogo Sanctorum Italiæ, in S. Probum sic annotans: An Formianæ fuerit ecclesiæ, vel alterius sedis episcopus, et quo tempore martyrium (si tamen martyr fuerit) passus sit, nondum scire licuit; cum Acta illius (quæ verosimiliter nulla sunt) ad manus nostras non pervenerint.

4 Difficile sane captus est, Cajetanis tantam sui Episcopi, sanctitate illustris, suis e ducibus oriundi, quæ illos perpetuo conservati, et sæculo tantum x defuncti, oblivionem obrepisse, ut nihil unquam de rebus ab illo gestis rescivisse videantur, nedum resciant modo. Probi, qui sæculo x ipsos episcopus rexit, nullum monumentum Ughellus refert; refert tamen Bernardi et Deusdedit Cajetanorum episcoporum, quos inter medium ponit Probum. Bernardum temporibus Othonis Magni fuisse scribit, ac ecclesiæ Cajetanæ præfuisse anno 954; subscriptus legitur Concilio Romano sub Gregorio V anno 998, tempore Othonis III celebrato. Deusdedit secundum antiquum monumentum, ex archivo ecclesiæ Cajetanæ ab Ughello laudatum, sedit Cajetæ tempore Leonis imperatoris, cognomento Sapientis, qui anno 914 e vivis excessit; ut adeo inter annum 911 et annum 954 aut 998, Cajetanam sedem Probum occupasse,

AUCTORE
J. B.

uti et num
fuerit episco-
pus Cajetanus
sæculo x.

E

F

an Formula
nus potius
priscis Eccle-
siæ sæculis,
cujus

AUCTORE
J. B.

occupasse, ex Ughello necesse sit: verum tam vaga temporis, quo Probus Cajetæ sederit, notitia annuit prævalem sanctitate illustrem? Anno 916 obiisse dicitur in Sermone supra laudato; sed cum hic, ut supra dictum est, dudum post S. Probi obitum conscriptus verosimiliter fuerit, nec inde certi quidpiam elici potest. Qui proxime apud Ughellum sequitur Cajetanus episcopus, Stephanus nomine, electus dicitur anno 1031. Stephano Probum Rosettus supra citatus subjungit pag. 31 et seq.; ut adeo valde obscura sit et perturbata Cajetanorum illa ætate prævulum chronologia, quod, ut dixi, saltem quoad Probum sanctitate, ut Cajetani volunt, illustrem, cujusque semper ætatis illi possederint, difficile captu est.

aliquando reliquæ, ut aliorum Sanctorum, fuerint

5 Neque vero aliunde desunt, quæ S. Probum, Cajetæ cultum, Formianum fuisse episcopum, suadeant. Jacuit jam pridem S. Probi corpus in ecclesia Cajetana cathedrali, S. Mariæ et S. Erasmo sacra, juxta corpora SS. Erasmi et Innocentii. Actum est de S. Erasmo martyre tom. I Junii ad diem 2 ejusdem mensis, ibique ostensum pag. 212 e Gregorio Magno, S. Erasmi corpus in ecclesia Formiana Gregorii ætate jacuisse, ac deinde Cajetam fuisse sæculo nono translatum, nempe sub annum 842, sub quem ob Saracenorum incursionem Formianam sedem Cajetam transtulisse dicitur Gregorius IV, defunctus anno 844. De S. Innocentio martyre actum est ad diem 7 Maii: hunc ajunt, episcopum Africanum fuisse sub Diocletione et Maximiano; ex Africa in Italiam fugere compulsum, in loco quodam Terracinensis, ut apparet, territorii, Capratia dicto, consedissee ac obiisse; ibique corpus ejus fuisse servatum, donec, ingruentibus passim in Italiam Saracenis, Cajetam pariter deportatum fuit, et in ecclesia cathedrali depositum. Basilica eadem præterea continet reliquias S. Marci, SS. Casti et Secundini, S. Eupurixæ seu Exuperixæ, et S. Albina. S. Marci episcopus Syracusanus fuit, cujus corpus, cum Saracenorum incursionibus vexaretur Sicilia, Cajetam translatum dicitur. Vide

tom. II Junii part. II, pag. 787. Similiter tom. I Julii pag. 28. SS. Casti et Secundini reliquæ aliunde Cajetam deestesse fuisse perhibentur. S. Eupurixæ miracula descripta fuere circa annum 900, ut ait Henschenius tom. III Maii pag. 575: sed ingenue fatetur illorum auctor, ignorari, ex quo loco aut patria hæc virgo oriunda fuit, aut quo modo Cajetam venerit. Denique S. Albina die 16 Decembris Formiis in Campania annuntiatur in Mrl. Romano, quod ibidem sepulta sit, ut ait Ferrarius in Annotatis ad eundem diem; addens, deinde Cajetam fuisse translata.

6 Quid si igitur et S. Probus ex antiquis confessoribus fuerit, quorum res gestæ temporum seu ætustate seu iniquitate ex hominum memoria sint fore deletæ, et corpus ipsius seu Formiis, grassantibus per Italiam Saracenis; seu ex Africa Ariannorum aut Wandalarum tempore, seu denique aliunde aliquando Cajetam delatum fuerit, uti et de reliquis Sanctorum modo memoratorum corporibus factum fuisse, jam observavimus; indeque Cajetanis tanta sit rerum ab illo gestarum ignorantia? Sane quidem, si quis ita suspicari voluerit, non video, quo ex capite reprehendi a Cajetanis magnopere possit: maxime cum nec aliunde vero videatur absimile, Saracenos, ut in causa fuere translata Formiis Cajetam sedis episcopalis, ita etiam effecisse, ut tum S. Probi, tum aliorum Sanctorum corpora Cajetam, veluti in tutiorem a Saracenorum furore locum, transferrentur; et Joannes Casinensis, postea Gelasius Papa, hujus nominis II, a Papebrochio tom. I Junii pag. 217 laudatus, dicat, S. Erasmum in Formiana ecclesia fuisse sepultum a Probo episcopo; qui forte idem fuit ac Probus ille, qui apud Labbeum tom. I Conciliorum concilio Romano 2, sub Silvestro anno 324 celebrato, inter 139 episcopos ex urbe Roma, vel non longe ab illa, subscriptus legitur, quamquam non expresso sedis nomine.

Cajetam delata.

E

DE S. RENATO EPISC. CONF.

CURRENTI IN REGNO NEAPOLITANO.

J. G.

COMMENTARIUS HISTORICO-CRITICUS.

§ I. Sancti dies emortualis non satis certus: ejus hoc die cultus apud Surrentinos, hujusque tum in Italia, tum in Gallia antiquitas: prodigiosæ, quæ de S. Renato vulgo circumfertur, historiæ epitome.

CIRCA MEDIUM
SÆC. V.
S. Renatus,
quem surrentini
alii die 6 Octo-
bris,

Surrentum, Picentinorum olim caput, nunc archiepiscopalis in regno Neapolitano civitas, Tyrreno mari adjacens, Italiam Sorrento et Sorriento dicta, 6 die Octobris solemniter veneratur, quem suum sæculo v, media necdum sui parte progressu, antistitem fuisse credit, S. Renatum, suos inter patronos primo loco passim recensitum, multisque tum in Italia, tum in Gallia laudibus celebratum. Sanctum hunc Pridie Nonas Octobres,

seu hodierno die, valedixisse mundo ac super æthera evolasse, tradunt Officii ejus Ecclesiastici Lectiones, ex Ms. codice archiepiscopalis Surrentini desumptæ nostrisque decessoribus a Scipione Paulucio humanissime communicatæ. His, quantum ad mortis diem, omnino consonat Vita S. Renati, ex Collectione Vitarum Sanctorum apud RR. PP. Theatinos Neapoli nobis descripta, congruitque Codex Usuardinus Vaticanus, num. 5949 signatus, qui, teste Sollerio in Pref. ad Usuard. num. 251, caractere Longobardico in Beneventanæ